

1.1. Noțiuni introductive privind investigarea criminalistică

Criminalistica, în calitatea sa de știință a investigațiilor penale, s-a conturat la sfârșitul secolului XIX, grație înțelepciunii magistratului și pedagogului austriac Hans Gross și a reprezentat una dintre primele științe moderne de graniță, oferind justiției instrumentele desprinse din universalitatea cunoștințelor, fundamentate pe descoperiri științifice, apte să contribuie mai eficient la descoperirea crimei și a celui care o comite.

Criminalistica s-a consacrat ca una dintre principalele științe ale procesului judiciar, întrucât servește la determinarea materialității faptelor penale, la dovedirea infracțiunii și la stabilirea vinovăției infractorului, identificat prin procedee criminalistice și, prin esența sa ca și prin spiritul pe care îl promovează, este închinată unui scop deosebit : aflarea adevărului, indiferent în favoarea cui este stabilit.

Pentru a putea înțelege exact esența și spiritul științei criminalistice, destinată investigării faptelor penale, se poate aminti moto-ul pe care reputatul criminalist român Constantin Turai l-a așezat pe prima pagină a lucrării sale, apărută în urmă cu aproape 50 de ani și intitulată „Criminalistică și tehnică criminală” : „Se aude de dincolo de milenii glasul năpăstuiților lumii care strigă prin glasul năpăstuiților de astăzi, ca un ecou perpetuu; Descoperiți mâna criminală, mâna care a făcut atâta rău omenirii, mâna care lucrează mereu în umbră, mâna care se vrea mereu ascunsă, mâna care ne fură și ne ucide, trecând triumfătoare spre eternitate”.

Astfel, în condițiile unei erupții infracționale, în cele mai diverse și neașteptate zone sociale, legiuitorul și mai ales justiția se pot opune crimei numai printr-o reacție sigură și fermă, apelând la procedee științifice moderne, prin care să combată eficient actele criminale, mai ales în condițiile în care însăși răufăcătorii își perfecționează modul de operare. Numai așa poate fi consolidată ordinea socială, fără de care un stat de drept nu poate exista.¹

¹ Emilian Stancu „Tratat de criminalistică”, Editura Actami, 2001

1.2. Știința criminalisticii

Aflarea adevărului într-un proces judiciar și impunerea ordinii de drept presupune combaterea eficientă, prin metode științifice, pe baza și în spiritul legii, a faptelor antisociale, mai ales a celor pe care societatea a înțeles să le sancționeze prin normele sale penale.

Prima formă de protecție juridică a societății a reprezentat-o inițierea unui sistem de legi prin care se arăta și sancționa ceea ce era permis sau considerat periculos.

Realitatea a demonstrat că doar normele de drept nu erau suficiente, fiind necesar a se concepe un mod de acțiune care să ducă la descoperirea actului ilicit și celor implicați în încălcarea legii. Ultimele două secole ale mileniului trecut au cunoscut o erupție a fenomenului infracțional, în special în centrele urbane, dezvoltarea favorizând înmulțirea factorilor de natură criminogenă.

Principiile Dreptului penal modern au condus la repudierea adevărului descoperit prin torturi și la căutarea de noi căi de combatere a delicvenței, într-un cadru propriu noii justiții penale, dar și prin recurgerea la ceea ce științele pozitive puteau oferi investigației judiciare.² Astfel, treptat au început să-și facă apariția primele elemente ale unei științe chemate să slujească aflării adevărului în justiție.

Impunerea unui caracter modern activității judiciare a preocupat o serie întreagă de juriști luminați care au înțeles că pentru soluționarea cauzelor penale simpla aplicare a regulilor de drept nu mai era suficientă.

Penaliștii dreptului modern au argumentat că trebuie să se recurgă la diverse metode științifice de investigare a realității, precum și la reguli tactice specifice de efectuare a unor acte procedurale, devenind evidentă necesitatea creării unui sistem științific coerent, destinat investigării faptelor penale.

Se poate spune că momentul de referință al apariției noii științe judiciare se situează în urmă cu un secol, prin fondatorul ei, cunoscutul judecător de instrucție austriac și profesor de drept penal, Hans Gross, autor al „Manualului judecătorului de instrucție în sistemul criminalisticii”.³ Astfel și-a făcut apariția, pe lângă știința

² Ibidem

³ Emilian Stancu „Tratat de criminalistică”, Editura Actami, 2001

investigării faptelor penale și termenul de Criminalistică.

Progresul în toate domeniile cunoașterii umane, mai ales în cel tehnico-științific, a favorizat apariția noii științe. Această necesitate obiectivă s-a impus într-un moment în care mijloacele de luptă ale justiției penale împotriva criminalității deveniseră insuficiente față de creșterea numărului infractorilor, mereu în căutarea de noi metode de operare.

De la începuturile sale și până în prezent, criminalistica a fost văzută ca o știință în înțelesul deplin al cuvântului.

În esență, Criminalistica este o știință judiciară, cu caracter autonom și unitar, care însumează un ansamblu de cunoștințe despre metodele, mijloacele tehnice și procedeele tactice, destinate descoperirii, cercetării infracțiunilor, identificării persoanelor implicate în săvârșirea lor și prevenirii faptelor antisociale.

1.3. Obiectul criminalisticii

Criminalistica este destinată descoperirii și cercetării infracțiunilor în scopul aflării adevărului, iar obiectul acestei științe prezintă importanță pentru două planuri distincte : să evedențieze aportul său particular în aflarea adevărului, iar pe altă parte să sublinieze autonomia față de celelalte științe juridice și nejuridice, dar aflate în slujba justiției.

Din punct de vedere științific, principalele aspecte menite să contureze obiectul criminalisticii sunt următoarele :

- a. Inițierea de metode tehnice destinate cercetării urmelor infracțiunilor
- b. Adaptarea de metode aparținând științelor exacte la necesitățile proprii criminalisticii, a unor metode din alte domenii ale științei
- c. Elaborarea de reguli și procedee tactice destinate efectuării unor acte de urmărire penală
- d. Studierea practicii judiciare
- e. Analiza evoluției modului de săvârșire a faptelor penale
- f. Perfecționarea modului de cercetare a diverselor categorii de infracțiuni
- g. Elaborarea de metode și prefigurarea de măsuri destinate prevenirii

infraacțiunilor sau altor fapte cu caracter antisocial.

1.4. Metode generale și proprii de investigare ale criminalisticii

Criminalisticii, prin obiectul propriu de cercetare, îi sunt specifice anumite metode de cunoaștere, unele dintre ele tipice științei respective, altele comune mai multor științe, dar aplicate într-un mod particular.

La baza metodologiei criminalistice se situează **modalități generale** de cunoaștere precum observația, analiza și sinteza, deducția și inducția, comparația, adaptate la specificul obiectului Criminalisticii.

Dintre metodele adaptate la specificul Criminalisticii, din alte domenii științifice, pe primul loc se află metodele de analiză fizico-chimică.

Metodele de examinare proprii Criminalisticii sunt următoarele :

- Metode destinate descoperirii și examinării a urmelor sau mijloacelor de probă;
- Metode de identificare a persoanelor și cadavrelor după semnalmente exterioare ori după resturi osoase;
- Metode de cercetare a înscrisurilor, a diverselor valori falsificate sau contrafăcute.

O altă metodă are în vedere procedee tactice de efectuare a unor acte de urmărire penală, iar metodele de prevenire a infraacțiunilor vizează prevenirea falsurilor, a furturilor în dauna avutului public sau particular.

1.5. Caracterele Criminalisticii

Criminalistica este o știință care are un obiect propriu de cercetare și o contribuție particulară în realizarea justiției. Raportată la alte științe care participă la activitatea judiciară, criminalisticii îi sunt specifice anumite caractere.

1. Caracterul judiciar

Acest caracter a fost subliniat de practica judiciară, care a demonstrat că, în foarte

multe situații, activitatea consacrată soluționării cauzelor penale este precedată de un proces complex destinat strângerii probelor, clarificării împrejurărilor în care a fost săvârșită fapta ilicită, identificării autorului și, câteodată, chiar a victimei. Acest proces începe din faza cercetării la fața locului și continuă cu activitățile de investigare, analiză, verificare în laborator a urmelor sau mijloacelor materiale de probă, precum și cu alte acte de urmărire penală.

2. Caracterul autonom

În domeniul prevenirii de fapte prevăzute de legea penală, modalitățile de realizare se particularizează în procedee sau măsuri cu totul specifice criminalisticii.

Astfel, știința criminalisticii are la bază metode și mijloace tehnico-științifice de descoperire, ridicare și examinare a urmelor infracțiunii sau de identificare a infractorilor, metode care nu se regăsesc la alte științe chemate să participe la activitatea judiciară.

Asemenea măsuri vizează, spre exemplu, prevenirea falsului în înscrisurile oficiale, falsificarea de monede, timbre dau de alte valori, prevenirea incendiilor, accidentelor de muncă sau de circulație.

3. Caracterul unitar

Diversitatea faptelor prevăzute de legea penală ce trebuie investigate, cât și împrejurările în care se săvârșesc aceste fapte ilicite au consolidat viziunea asupra Criminalisticii, aceasta fiind văzută ca o știință cu o structură complexă.

Pornind de la particularitățile și specificul domeniilor de cercetare, Criminalistica poate fi structurată în următoarele părți principale⁴ :

a. Tehnica criminalistică care cuprinde ansamblul metodelor și mijloacelor tehnico-științifice destinate descoperirii, fixării, ridicării și examinării urmelor sau mijloacelor materiale de probă.

b. Tactica criminalistică care însumează totalitatea procedeelelor și regulilor, altele decât cele stabilite prin norme de drept, privind efectuarea actelor de urmărire penală.

c. Metodologia criminalistică care vizează cercetarea unor categorii de infractori cum sunt infracțiunile contra vieții, accidente navale, rutiere sau aeriene.

4. Caracterul pluridisciplinar

⁴ Camil Suciu „Criminalistica”, 1972

Autorii de specialitate au subliniat cu privire la știința criminalistici că reprezintă „o punte de legătură între științele naturii și științele juridice, prin intermediul acestora metodele celor dintâi găsindu-și aplicarea în procesul judiciar”⁵.

Astfel, în activitatea complexă de prevenire a fenomenului infracțional se face tot mai mult simțită nevoia recurgerii la mijloace, metode dintre cele mai perfecționate și eficiente.

În cadrul acestei activități asistăm la o înmănunchere a cunoștințelor despre om și natură într-o știință de sine stătătoare care să ajute în cadrul procesului judiciar.

De asemenea, se remarcă necesitatea alăturării regulilor de desfășurare a activităților de investigare, de anchetă, a unor procedee tehnice prin care să se demonstreze științific rezultatele obținute în cursul urmăririi penale.

Concluzii

Societatea umană se află în fața unei considerabile perfecționări și a unei organizări din ce în ce mai subtile a criminalității, care, în unele privințe, ține pasul cu modernizarea organizării societății legitime.

Fenomenul infracțional cunoaște o creștere fără precedent, iar prin formele noi de manifestare, prin caracterul tot mai organizat, pericolul deosebit și internaționalizarea

⁵ Camil Suciu „Criminalistica”, 1972

evidentă constituie o amenințare la adresa comunității umane, a instituțiilor și chiar a statelor.

Structurile crimei organizate dovedesc o mare capacitate de adaptare față de schimbările de situații și condiții optând foarte rapid spre acel teritoriu al economiei concrete de a penetra instituțiile sociale și ale ordinii juridice.

Acest lucru a devenit posibil întrucât criminalitatea abordează astăzi, alături de segmentele tradiționale – producerea ilegală și traficul de alcool și țigări, traficul de carne vie și prostituție, noi domenii de mare prosperitate, cum sunt producția și traficul de stupefiante, arme și materiale radio-active, contrabandă cu deșeuri toxice, spălarea banilor murdari, traficul cu opere de artă, cu monedă contrafăcută și altele.

În cadrul investigației criminalistice trebuie stabilit care sunt făptuitorii, identitatea, personalitatea și comportamentul acestora pentru „justa dosae” a sancțiunilor și pentru o corectă încadrare juridică a faptelor.